

Andrzej M. Wyrwa

In die festivitatis monumentorium historiae- przemówienie powitalne podczas ceremonii otwarcia XIX Europejskich Dni Dziedzictwa na Ostrowie Lednickim, 10 września 2011 roku

Studia Lednickie 11, 25-27

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

IN DIE FESTIVITATIS MONUMENTORUM HISTORIAE

*Szanowni Państwo,
Wielce Dostojni i Szanowni Goście!*

Witam w miejscu szczególnie ważnym dla historii i kultury polskiej; w miejscu, gdzie tworzone były podwaliny naszej tożsamości historycznej. To tu pierwsi władcy piastowscy tworzyli i konstruowali plany rozwoju naszego państwa, tu część elity dworu Mieszka I i Bolesława przyjęła chrzest, przez który w nowy sposób zostaliśmy włączeni w europejski krąg kulturowy.

Znajdujemy się w ich kaplicy pałacowej, w której padły pierwsze słowa modlitw neofitów przyjmujących nową wiarę. Tu przebywał św. Wojciech, tu przyjmowano też cesarza Ottona III, kiedy w 1000 roku podążył do Gniezna, aby pokłonić się relikwiom tego pierwszego polskiego męczennika.

Na wyspie znalazł miejsce spoczynku m.in. pielgrzym wędrujący pod koniec XIII lub na początku XIV wieku przez Europę do Santiago de Compostela.

Wysłuchawszy się w szum wiatru, który od tysiąca lat owiewa stary Ostrów Lednicki, usłyszymy też odgłosy ciężkich walk w czasie najazdu księcia czeskiego Brzetysława. Tu każda piędź ziemi i każdy kamień opowiadają historię miejsca i naszej Patriae — Ojczyzny.

Z wyspą były też związane myśli i działania wielu pokoleń Polaków, a szczególnie elit intelektualnych XIX wieku, w tym wybitnych przedstawicieli nauki historycznej — Aleksandra Przeździeckiego, Joachima Lelewela, Mariana Sokołowskiego, Józefa Łuszczkiewicza, a także Józefa Ignacego Kraszewskiego, Jana Matejki, Albina hrabiego Węsierskiego, ks. Franciszka Wawrzyniaka i wielu, wielu innych. Oni to na podstawie „świętego dziedzictwa” starali się budować tożsamość narodową zniewolonego przez zaborców narodu.

Jest to miejsce szczególne i takie, jak napisała Halina Evert-Kappesowa w *Historiach Konstantynopolińskich*, które „...przeznaczone [jest] przez samą naturę na to, aby przyciągał[o] do siebie ludzi, aby na ruinach dawnego wciąż powstawało nowe życie”.

W dziejach każdego kontynentu na Ziemi i ludzi na nim żyjących zawsze istniały momenty szczególne, przełomowe, które w ewolucyjny bądź rewolucyjny sposób zmieniały i zmieniają jego oblicze. W sposób poetycki nazywamy je kamieniami milowymi.

Szczególnym okresem w historycznych dziejach naszych ziem jest druga połowa X wieku, kiedy tereny te włączono w chrześcijański krąg kulturowy. Był to rzeczywisty przełom. Najbardziej znaczącą rolę w tym procesie odegrały ziemie, które nieco później nazwano *Polonia Maior* — Wielką Polską — z centralnymi ośrodkami władzy naszych pierwszych historycznych władców, m.in. na Ostrowie Lednickim, w Gnieźnie i Poznaniu.

Pośród nich szczególnym miejscem od przeszło tysiąca lat jest stołeczno-rezydencjonalny ośrodek na Ostrowie Lednickim. Ongiś górowały nad nim najbardziej prestiżowe budowle, jakie wzniesiono na ziemiach polskich. Obecnie znajdujemy się w ich pozostałościach, które stanowią świadectwo naszych korzeni a jednocześnie trwałych związków z dziedzictwem europejskim tworzonym w czasie, kiedy cesarz Otton III starał się realizować swą ideę *Renovatio Imperii Romani*.

Dziś mamy zaszczyt inaugurować w tym miejscu ogólnopolskie obchody Europejskich Dni Dziedzictwa, czyli pamięci o tych, którzy przez przeszło tysiąc lat tworzyli fundamenty domu, w którym dziś mieszkamy.

Europejskie Dni Dziedzictwa to największe i najważniejsze święto zabytków kultury Starego Kontynentu. Jego idea narodziła się 3 października 1985 roku w Granadzie w Hiszpanii podczas II Konferencji Rady Europy, na której minister kultury Francji — Jack Lang — zaproponował zorganizowanie w całej Europie, za-inaugurowanych w 1984 roku we Francji, Dni Otwartych Zabytków. W 1991 roku inicjatywa ta zainspirowała Radę Europy do ustanowienia Europejskich Dni Dziedzictwa. Od 1993 roku uczestniczy w nich Polska. Tak więc już dziewiętnasty raz świętujemy je na naszych ziemiach, a dziś na „starożytnym Ostrowie Lednickim”.

W tym uroczystym dniu w imieniu Marszałka Województwa Wielkopolskiego Pana Marka Woźniaka i własnym bardzo serdecznie witam:

Jego Ekscelencję Księdza Arcybiskupa Metropolite Gnieźnieńskiego Henryka Muszyńskiego, Prymasa Polski Seniora;

witam przedstawicieli Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej;

witam Dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa Panią Paulinę Florjanowicz,

witam Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Pana Aleksandra Starzyńskiego,

witam vice-dyrektor Departamentu Kultury Urzędu Marszałkowskiego Panią Sławomirę Piasecką;

witam gospodarzy ziem, na których leży Ostrów Lednicki i miasto stołeczne Gniezno — Starostę Powiatu Gnieźnieńskiego Pana Dariusza Pilaka, Wójta Gminy Łubowo Pana Andrzeja Łozowskiego i Prezydenta Miasta Gniezna Pana Jacka Kowalskiego

oraz wszystkich reprezentantów władz państwowych i samorządowych województwa wielkopolskiego, a także przedstawicieli duchowieństwa.

Witam także naukowców badających dzieje tej ziemi i nauczycieli uczących jej historii oraz pracowników wielkopolskich muzeów marszałkowskich.

Witam przedstawicieli prasy, radia i telewizji.

Szanowni Państwo!

Bardzo serdecznie witam wszystkich Państwa, którzy znaleźli dziś czas, aby wspólnie uhonorować pamięć przeszłych pokoleń i pokłonić się dziedzictwu, które stworzyli dla nas przodkowie.

Ekscelencjo Księżę Arcybiskupie!

Rozpoczynając obchody ogólnopolskich Europejskich Dni Dziedzictwa, bardzo serdecznie proszę o celebry Wotywną Mszy Świętej w intencji naszych pierwszych historycznych władców piastowskich i ich Rodzin: Księcia Mieszka I, Księżnej Dobrawy, książąt i królów: Bolesława I zwanego Chrobrym, Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława II zwanego Śmiałym, Władysława Hermana, Bolesława III zwanego Krzywoustym i ich następców oraz w intencji wszystkich, którzy przez wieki uprawiali naszą ziemię i jej bronili, a także tych, których imion pamięć nie zachowała do naszych czasów!

Andrzej M. Wyrwa

Dyrektor

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Ostrów Lednicki, 10 września 2011 r.